

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ SPORA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Yasemin AYDOĞAN*, **Arzu ÖZYÜREK****, **Gülümser GÜLTEKİN AKDUMAN*****

* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği
A.B.D., Bolu 14280, Türkiye. **Email:** yaseminaydogan@yahoo.com

** Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, Karabük 78050, Türkiye.
Email: a.ozyurek@karabuk.edu.tr

*** Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D.,
Ankara 06500, Türkiye. **Email:** gulumsergultekin@yahoo.com

Özet

Bireylerin erken yıllardan itibaren spor ile tanışması, onların gelecek yaşamlarında spora ilişkin tutum ve davranışlarının önemli bir belirleyicisidir. Erken çocukluk dönemi ise, çocukların gelişimlerinin desteklenmesi yanında belli bazı alışkanlıkların kazandırılmasında önemli bir zaman dilimidir. Bu nedenle bu araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının spora ilişkin görüşlerini ve beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, anaokuluna devam eden 3-6 yaş grubundan 24 çocuk oluşturmuştur. Nitel olarak tasarlanan araştırmada, verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çocuklarla bireysel olarak görüşülmüş ve görüşmeler kaydedilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Veriler kategoriler halinde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Sonuç olarak; çocukların spor ve sporcu terimlerini tam olarak kavrayamadıkları, sporun kimler tarafından nasıl ve nerede yapıldığına ilişkin sınırlı oranda bir görüşe sahip oldukları, spor dalı olarak futbol ve yüzme gibi sporları bildikleri belirlenmiştir. Sonuçlar literatür bilgileri ışığında tartışılmış ve çocukların spor aktivitelerinin desteklenmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, Spor, Sporcu

THE VIEWS OF PRESCHOOL CHILDREN ABOUT SPORTS

Abstract

People's early experiences related with sports are the good determinants of their attitudes and behaviors about sports in their future life. Early childhood period is very critical in people's life span getting children adopt different habits besides enhancing their development. Therefore, the aim of this study is to determine the views and expectations of preschoolers about sports. The sample is 24 preschoolers who are between 3-and-6-year-olds. In this study qualitative research design is used and semi-structured interviews are conducted with participants. Data are analyzed and interpreted under categories by using content analysis. The results of this study are determined as; children could not quite understand the terms; sports and sportsman, children have limited knowledge about who do sports, and how and where do sport, children know football and swimming as sports. The results were discussed by adhering the literature and the supportive preschool sports activities were suggested.

Key Words: Early childhood education, Sports, Sportsman

Giriş

Günümüzde hızla gelişen teknoloji, insan gücüne duyulan gereksinimi giderek azaltmış ve bunun sonucu olarak insanın doğal yapısına uymayan bir yaşam biçimi ortaya çıkmıştır. Böylece iş ve sosyal çevreden gelen baskılar, stres ve beraberinde gelen hastalıklar olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Spor, bu tehlikelere karşı dinamik, güncel yaşamın getirdiği streslerden uzak bir ortam yaratarak her yaşta bireye hem sağlıklı bir yaşam biçimi kazandırmakta hem de koruyucu tıbbı yardımcı olmaktadır. Sporun bu işlevi yanında, toplumda sorumluluk yüklenecek yetişkinlerin iyi alışkanlıklar edinmesinde ve bireyler ve toplumsal sağlıklı ilişkiler kurmasında da olumlu etkileri olduğu açıktır. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde spora büyük önem verilmekte ve erken yaşlardan başlayarak çocukların spor ve beden eğitimi programlarına katılmaları teşvik edilmektedir (Kale, 1994; Akt. Yücel, 2004; Kotan ve diğ., 2009; Çevik ve Kabasakal, 2013; Muratlı, 2013).

Spor, bir yaşam tarzı olarak kabul edilir ve temelde bireylere ve yaşantılarına hizmet etmesi beklenir. Bu süreçte spor ve sporla ilgili tüm çalışmalar, bireylerin şekillendirilmesine bağlı olarak varlığını sürdürür (Filiz, 2002). Ancak bir toplumda spor sevgisi, spora katılımın şekli ve düzeyi sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. Yani spor becerilerinin, kendiliğinden oluşması beklenemez. Spor özellikle, toplumdaki ilişkiler yolu ile ortaya çıkarak değişir ve yeniden biçim kazanır (Kale, 1994; Akt. Yücel, 2004; Korkmaz ve Erol, 2004; Yetim, 2005). Bu kapsamda çocuğun spor dünyasını tanımasını sağlayan ilk sosyal kurum olan ailenin, çocuğun spora olan duyarlılığını, ilgisini, spor aktivitelerine katılıp katılmayacağını ve katılıyorsa da ne şekilde katılacağını belirleme özelliği bulunmaktadır (Erdemli, 1991). Erken yaşlardan itibaren, bireyde ailenin etkisi ve desteğiyle oluşturulan spor sevgisinin, ileriki süreçte öğretmen, akran grupları ve diğer yetişkinler tarafından pekiştirildiği takdirde, sporun doğal yaşamın ayrılmaz bir parçası konumuna gelecektir (Coakley, 1993; Kotan ve diğ., 2009).

Çocuk doğası gereği gücünü akranları arasında denemek ister (Taşmektepligil, 2006), koşar, zıplar, tırmanır, dilediğince ve özgürce oynar. Çocuğun temel gelişiminde oyuna olan bu sınırsız ihtiyacı nedeniyle erken dönemde çocuğun hayatına giren sportif oyun ve etkinlikler, hem çocukların kendi akranları ile bir arada olmasını sağlar hem de kurallara ve kararlara uyma, yenme ve yenilmeyi hazmetme gibi deneyimler kazandırır. Aynı zamanda bu yolla çocuk kendi vücudunu tanıma, fiziksel özelliklerinin farkına varma fırsatını elde eder, başkalarına zarar vermeden rekabet etmeyi ve başarılı olmayı da öğrenir (Fichter, 1994; Çelik ve Şahin, 2013; Kaplan ve Çetinkaya, 2014). Her türlü sportif etkinlikler büyüme ve gelişme sürecinde çocukların motor beceri ve yeteneklerini geliştirdiği kadar onların olumlu davranışlar kazanmalarını sağlamak, sporu alışkanlık haline sürdürmelerini ve sağlıklı olabilmelerini temin etmek yönünden de büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sporun yararlarına ilişkin yapılan tüm çalışmalar sporun çocuğun yaşamına mümkün olduğunca erken yaşta girmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır (Çamlıyer, 1997; Ziyagil ve ark., 1999; Şirinkan, 2002; Keskin, 2006; Ayan ve Mülazımoğlu, 2010).

Aile üyeleri, öğretmen ya da arkadaşlarla birlikte ev ve okul içerisinde, park ve bahçelerde, spor salonu ya da spor sahalarında yapılan her tür spor etkinliğinde çocuklar günlük yaşamlarından farklı ilişkiler kurarak farklı iletişim deneyimleri kazanırlar. Bu kazanımlar ve sporun çocukların bedensel, sosyal, zihinsel ve ruhsal gelişimleri üzerindeki etkileri dikkate alındığında çocukla ilgilenen yetişkinlere daha fazla fiziksel, duygusal, bilişsel görev ve sorumluluklar düştüğü anlaşılmaktadır (MEB, 2000; Muratlı, 2013). Konuya ilişkin olarak yapılan çalışmalarda, çocukların spora yönelmelerinde en önemli etkenin aile olduğu ve bu

yönlendirmenin anne-babanın eğitim düzeyine paralel olarak arttığı, ayrıca aileleri tarafından spora teşvik edilen çocukların, daha sağlıklı bir toplumsallaşma süreci geçirdiği ve hayatları boyunca daha başarılı oldukları belirtilmektedir. Ayrıca yetişkinlikteki spor ilgisinin, çocuklukta spor uğraşı ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgulara göre çocuklukta sporla uğraşan bireylerin yetişkinliklerinde sporla ilgili oldukları, sporla ilgili olan yetişkinlerin de çocuklarını spor yapmaya teşvik ettikleri düşünülebilir. Bu sonuç da, sporun toplumda yaygınlaşmasındaki en önemli etkenlerden birinin, çocukluk döneminde spora katılım olduğu görüşünü ortaya koymaktadır (Bluechhardt ve Shephard, 1995; Amman, 2000; Kotan ve diğ., 2009; Akt. Kaplan ve Çetinkaya, 2010).

Bütün bunlar, özellikle aile faktörünün spor üzerinde en etkili faktör olduğunu ve bireylerin erken yaşlardan itibaren spor ile tanışmasının onların gelecek yaşamlarında spora ilişkin tutum ve davranışlarının belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak çocuğun spora yönelmesinde etkisi olan aile, sosyal çevre, arkadaş vb. öğelerin araştırıldığı ve çalışmaların genelde ilköğretim ikinci sınıf ve üzeri yaş gruplarıyla gerçekleştiği görülmektedir. Günümüzde çocuk-spor buluşmasının olabildiğince erken yaşlarda olmasının önemi kabul edilmiş iken ne yazık ki okul öncesi dönemde sınıf içi sportif etkinlikler dışında, çocukların konuya ilişkin görüşlerini dikkate alan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının spora ilişkin görüşlerini ve beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu kapsamda çocukların; spor ve sporcunun tanımı, sporun kimler tarafından, niçin, nerede ve nasıl yapıldığına ilişkin görüşleri, spor dalları konusundaki bilgileri ve tercihleri incelenmeye çalışılmış ve çocuklarda spor aktivitelerinin desteklenmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Yöntem

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden Olgu Bilim Deseni kullanılmıştır. Bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarma, olgu bilim araştırma deseninin amacıdır (Annells, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmada da spor olgusu okul öncesi 3-6 yaş çocuklarının görüşleri doğrultusunda incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, “Kolay Ulaşılabilir Örneklem (convenience sampling)” tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırdığından, araştırmacı erişilmesi kolay olan durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada da zaman ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle Bolu il merkezinde yar alan ve 2014-2015 eğitim öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bağışçılar Vakfı Kreş ve Anaokuluna devam eden 3, 4, 5 ve 6 yaş grubunun her birinden 3 kız 3 erkek 6 çocuk olmak üzere toplam 24 çocuk çalışma grubuna dahil edilmiştir. Araştırma grubunda yer alan çocukların annelerinin %83’ü, babaların ise %88’i üniversite mezunu, diğer anne babalar ise lise mezunudur; annelerin tamamı çalışmakta ve çocuklardan 16’sı bir, 3’ü ise iki kardeşe sahiptir. Bu bulgular çocukların aile özellikleri açısından benzer niteliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Karşılaştırmalı sonuçlar elde etmek amacıyla, tercih edilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırma soruları ve çocukların gelişim düzeyleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme sorularının hazırlanmasında; soruların kolaylıkla anlaşılması ve tek bir boyutu ele almasına dikkat edilmiştir. Hazırlanan görüşme formu amaca uygunluk ve içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla uzman görüşüne

sunulmuştur. Alan uzmanlarından gelen görüş ve öneriler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilerek on çocuk ile bir ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Görüşmede kullanılan son soruyu somut hale getirebilmek için, çocuklara üzerinde farklı spor dallarına ait resimlerin bulunduğu kartlar kullanılmıştır.

Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir:

- Spor nedir?, Sporcu nedir?, Tanıdığın sporcu var mı? (NE?)
- Kimler spor yapar?, Sen spor yapıyor musun?, Evde/Ailenden kim spor yapıyor? (KİM?)
- Spor niçin yapılır?, Yapılmazsa ne olur? (NİÇİN?)
- Spor nerede yapılır? Spor başka nerelerde yapılabilir? (NEREDE?)
- Spor nasıl yapılır?, Spor yaparken neler kullanılır? (NASIL?)
- Hangi spor dallarını biliyorsun?, Gösterdiğim resimdeki insanlar sence hangi sporu yapıyor? Sen hangi sporu yapmak istersin? (HANGİ?)

Görüşme, sınıf dışında ve çocuğun kendini rahat ifade edebileceği bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmede ses kayıt cihazı ve not alma tekniği bir arada kullanılmıştır. Bu şekilde bir görüşme yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Görüşme formlarından elde edilen ve doğruluğu sınanan veriler, belirlenen temalara göre işlenerek betimsel ve içerik analizleri yapılmış, doğrudan alıntılarla bulgular yorumlanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, okul öncesi dönem çocuklarının görüşleri belirlenen temalar çerçevesinde sunulmuştur. Çalışma grubunda yer alan çocukların görüşleri gizlilik esasına dayanılarak, isimleri verilmeden kodlanarak aktarılmıştır. Buna göre katılımcılar “K” olarak kodlanmış, her katılımcıya kodunun yanında “K1, K2” şeklinde bir numara verilmiştir.

“Spor nedir? Sporcu nedir? Tanıdığın sporcu var mı?”(NE?) Sorularına Yönelik Görüşler

Tablo 1. Çocukların “Spor nedir?” Sorusuna ilişkin görüşleri

Spor nedir?	N
Sağlıklı olmak	5
Top oynamak	4
Koşmak	3
Dans etmek	2
Dinlenmek	2
Kemikleri çalıştırmak	2
Bal yapmak	1
Bilmiyorum	5

Çocukların “spor nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, en yüksek oranda “sağlıklı olmak” cevabının olduğu görülmektedir. Özellikle büyük yaş grubundan alınan bu cevaba karşın, “bilmiyorum” cevabını veren çocuklar özellikle böyle bir şeyi hiç duymadıklarını belirtmişlerdir. Çocuklara, “Peki sporcu nedir/kimdir?” Sorusu yöneltildiğinde büyük bir çoğunluğu dil gelişimlerine ve akıl yürütme becerilerine bağlı olarak “spor yapan kişi” cevabını vermişlerdir. Aynı soruya M2 “bisiklet çeviren”, M11 “havuzda yüzen kişi”, M15 ise “futbol oynayan kişi” cevabını vermiştir. “Tanıdığın sporcu var mı?” sorusuna üç çocuk “babam” derken diğer tüm çocuklar “kimseyi tanımıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.

Spor fiziksel ve ruhsal yapıya sağladığı destek yanında disiplin, güven, rekabet ve arkadaşlık hislerini uyandırarak çocuğa sosyal rolünü de kazandırdığı için okul öncesi dönemde çocuğun spora ilişkin bilgi ve becerilerinin desteklenmesi önemlidir. Ayrıca bir eğitim faaliyeti olarak spor, ortak amaçları dile getirebilme, takdir edebilme, anlayış, sabır, işbirliği ve sorumluluk davranışlarının pekiştirilmesini ve birey-toplum ilişkilerinin güçlenmesini sağlamaktadır (Ergun, 2003; Korkmaz, 2007; İlhan, 2008). Doğumdan itibaren bebek masajından başlayarak çocukların sporla tanıştırılması ve spora ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarının gelişimine paralel olarak çocuğa aktarılması gerekmektedir. Çocukların ilk aylarından itibaren en basit davranış şekillerini bile taklit yoluyla geliştirdikleri dikkate alındığında anne ve babayla başlayan bu taklitler, spor yapan bireyler ve sporcularla ilişkilendirilerek, sporcular örnek davranış ve alışkanlıklarıyla sosyalleşme sürecinde her yaştaki bireye iyi rol modeller olabilirler (Yücel, 2004). Günümüzde medyanın çocukların spora olan ilgilerini ve bilgilerini artırdığı da (Ünsal ve Ramazanoğlu, 2013) gözden kaçırılmadan sporun erken yaşlardan itibaren çocuğun doğal yaşamının bir parçası haline gelmesi konusunda gerekli tüm çabaların gösterilmesi büyük önem taşımaktadır.

“Kimler spor yapar? Sen spor yapıyor musun? Evinizde başka kim spor yapıyor? (KİM?)” Sorularına Yönelik Görüşler

Tablo 2. Çocukların “Kimler spor yapar?” Sorusuna ilişkin görüşleri

Kimler spor yapar?	N
Büyükler	9
Adamlar	3
Sporcular	3
İnsanlar	2
Güçlüler	2
Güçsüzler	2
Sporcular	2
Bale öğretmeni	1

Tablo 2 incelendiğinde, çocukların büyük çoğunluğunun sporu yetişkinlerle ilişkilendirdikleri ve bu kapsamda genelde “büyükler, annem, babam” cevabını verdikleri görülmektedir. Özellikle altı yaş grubundaki çocukların sporu güçlülerin ya da güçsüzlerin yaptığı düşüncesinde oldukları ortaya çıkmıştır. Bu soruda K8 “Sporu büyükler yapar, çünkü küçükler daha önemli bir iş yaparlar”, K4 ise bale yapmak olarak algıladığı sporu sadece bale öğretmeninini yaptığını belirtmiştir.

Çocuklara “Sen spor yapıyor musun” diye sorulduğunda dört çocuk hariç tamamı spor yaptığını belirtmiştir. Çocuklara ne yaptıkları sorulduğunda K5 “Ayaklarımı pat pat vuruyorum”, K8 “Bir iki, bir iki yapıyorum”, K13 “Kızak kayıyorum, top oynuyorum”, K10 “Şınav çekiyorum”, K20 “Uyandığımda bilek güreşi yapıyorum” cevaplarını, bazı çocuklar da “hopluyorum, zıplıyorum, bale yapıyorum, jimnastik yapıyorum” cevaplarını vermişlerdir. K12 ise “Spor yapmıyorum çünkü henüz daha büyümedim” cevabını vermiştir.

Çocuklara “Evinizde başka kim spor yapıyor?” diye sorulduğunda, dokuz çocuk babasının yaptığını (koşu, jimnastik, bisiklete binme, antrenman vb.), yedi çocuk ise annesinin spor yaptığını (hoplama, zıplama, jimnastik vb.), iki çocuk anneanne ve dedelerinin spor yaptığını belirtmiştir. Kendisinden küçük kardeşi olan dört yaş gurubu iki çocuk kardeşlerinin spor yapmadığını, sadece kendilerinin spor yapabildiklerini belirtmişlerdir.

Spor, tüm insanlar içindir. Bu nedenle “Herkes için Spor” ve “Yaşam Boyu Spor” sloganları tüm dünya ülkelerinde benimsenmiş ve yaygın olarak uygulanmaya başlamıştır. 1982 Anayasasının 59. maddesinde her yaştaki vatandaşlar için beden eğitiminin sağlanması devletin görevi olarak belirtilmiştir (Yücel, 2004). Bulgu (1995) tarafından yapılan araştırmada üst-orta-alt sosyo-ekonomik ve kültürel kesimlerde, spora olan ilgi açısından büyük farklar olmadığı belirlenmiştir. Eskiden gelişmiş ülkelerde zengin ailelerinin çocuklarının yapmış oldukları spor aktiviteleri, günümüzde toplumların her kesiminden ailenin çocuklarının ilgi gösterdiği, hatta aktif ve pasif olarak katıldıkları bir faaliyet haline gelmiştir (Akt.Yıldız, 2009). Dinç ve arkadaşları tarafından (2011) yapılan başka bir araştırmaya göre de sportif aktiviteye yönelmede çocuğun istekli olmasının yanında ailenin de ilgili ve destekleyici olmasının önem taşıdığı vurgulanmıştır. Bu nedenle, spora katılımında aile ve okul arasında işbirliğinin yapılması ve spor imkanlarının her yaş ve eğitim düzeyindeki, her sosyo-ekonomik yapıdaki çocuklara ulaştırılması önemli hale gelmektedir.

“Spor niçin yapılır?, Yapılmazsa ne olur? (NİÇİN?)” Sorularına Yönelik Görüşler

Tablo 3. Çocukların “Spor niçin yapılır? Yapılmazsa ne olur?” Sorularına ilişkin görüşleri

Spor niçin yapılır?	N	Yapılmazsa ne olur?	N
Güçlenmek için	6	Güçlenemeyiz	5
Dinlenmek için	5	Yoruluruz	5
Büyüme için	5	Büyüyemeyiz	6
Kemiklerin/kasların	5	Kemiklerimiz/kaslarımız	5
Yorulmamak için	2	Zayıflarız	2
Bale yapmak için	1	Düşlerimiz kaybolur	1

Çalışmada en önemli sorulardan biri olan “Spor niçin yapılır?” yapılır sorusuna çocukların verdikleri cevaplar incelendiğinde; çocukların sporun ne olduğu konusunda yeterince bilgileri olmamasına ve bir çocuk hariç herhangi bir spor etkinliğine yönlendirilmemelerine rağmen sporun niçin yapıldığı konusunda çok üst düzeyde cevaplar verdikleri; yine “Spor yapılmazsa ne olur” sorusuna verdikleri cevaplar da sporun kesinlikle yaşamlarında olması gerektiği düşüncesinde olduklarını göstermektedir. K4 bale ile ilgili bir sporla uğraştığı için tüm soruları bu yönde bale ile ilişkilendirerek cevaplamış ve spor yapmazsa düşlerinin kaybolacağını belirtmiştir. Çocukların özellikle kemik ve kasların güçlenmesine ilişkin cevaplarının, büyük yaş gruplarına uygulanan deneysel fen eğitim programının etkilerini yansıttığı düşünülmektedir.

Temelde spor bireylerin sağlıklı olmak, fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal fayda sağlamak üzere yaptıkları spor ve sportif çalışmaları ifade eder. Özellikle her yaş kesimine hitap eden kitle sporları genelde, eğlenmek, zevk almak, hoşça vakit geçirmek, sosyalleşmek ve sağlıklı olmak amacıyla yapılmaktadır (Amman, 2000; Yıldız, 2009). Çocukların bu soruda verdikleri cevaplar yaşamlarında sporun gerekliliğine inandıkları düşüncesini açıkça ortaya koymaktadır.

“Spor nerede yapılır? Spor başka nerelerde yapılabilir? (NEREDE?)” Sorularına Yönelik Görüşler

Çocukların tamamı “Spor nerede yapılır?” sorusuna evde ve dışarıda cevabını vermişler, dışarıda cevabını verenler sporun daha çok spor salonunda, jimnastik salonunda, sahada, kaldırımında, parkta, geniş alanlarda, bale kursunda ve büyük halı üzerinde yapıldığını belirtmişlerdir. K1 bu konudaki düşüncesini “Evde kesinlikle spor yapılmaz, annem kızar.”, K4 ise “Evde boya yapmak da bir spordur.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Günümüzde, çocukların hareket alanları son derece sınırlıdır. Apartman dairelerinde yaşayan, okula servisle giden, televizyon ve bilgisayar karşısında vakit geçiren çocuklar çarpık kentleşme nedeniyle oyun alanlarına, parklara ve burada yapılan spor etkinliklerine hasret kalmışlardır. Bu durumda çocukların hareket ihtiyacını karşılayacak, enerjisini boşaltacak sportif etkinliklerin iç mekanlarda yani ev ve okul alanlarında yapılması önem kazanmaktadır (Yücel, 2004; Yıldız, 2009; Taşçı, 2010). Ayrıca çocukların gelişimleri göz önünde tutulduğunda, spor için açık ve kapalı her mekanın uygun ve etkili şekilde kullanılması ve bu konuda yetişkinlerin bilgi deneyim kazanması zorunlu hale gelmektedir.

“Spor nasıl yapılır? Spor yaparken neler kullanılır? (NASIL?)” Sorularına Yönelik Görüşler**Tablo 4.** Çocukların “Spor nasıl yapılır? Spor yapılırken neler kullanılır” Sorularına ilişkin görüşleri

Spor nasıl yapılır?	N	Spor yaparken ne	N
Koşarak	5	Aletler	5
Hareket ederek	4	Top	4
Zıplayarak	4	Koşu aleti	2
Top atarak	3	Su	2
Ayakları vurarak	2	Trambolin	1
Şarkı söyleyerek	1	Bileklik-dizlik	1
Dans ederek	1	Jimnastik halısı	1
Boks yaparak	1	Büyük halı	1
Yere yatarak	1	Kemik	1
		Çilekli meyve suyu	1
		Bilmiyorum	5

Tablo 4 incelendiğinde, çocukların çoğunluğunun sporun, koşmak, zıplamak gibi hareketli etkinliklerle yapıldığını ve bu sırada büyükleri spor yaparken gözleyerek edindikleri deneyimlerden yola çıkarak spor yaparken kullanılan aletleri dile getirdikleri görülmektedir. Bu soruya K21 ve K22’nin “Topla birlikte spor yaparken odun ve tahta kullanılır”, K5’in ise “Spor yapılırken çilekli meyve suyu kullanılır.” ifadeleri ilginç, eğlenceli ve küçük yaş grubuna ait cevaplardır.

Sporun bireylerin yaşamı içindeki yeri, önemi ve uygulamaları toplumların yaşam biçimlerindeki farklılıklara bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Yücel, 2004). Dolayısıyla çocukların bu sorulara verdikleri cevaplar sosyal çevrelerinden edindikleri deneyimleri yansıtmaktadır. Konuya ilişkin olarak yapılan bir çalışmada öğretmenlerin genellikle sınıf içi oyunları tercih ettikleri, oyunlar esnasında çocukların büyük kas becerileri ile kas koordinasyon ve denge hareketlerine daha çok yer verdikleri, oyunlarda top, ip gibi materyalleri daha az kullandıkları, bahçe ve dış mekanları tercih etmedikleri saptanmıştır (Akt. Özyurt, 2000). Oysa temel becerilerin geliştiği ve sportif oyunların oynanabileceği en uygun yaşlar okul öncesi dönemdir. Bu nedenle; her türlü spor etkinliğinin, zengin materyaller ve uygun eğitim yöntemleriyle uygulanmasının yararlı olacağı söylenebilir.

“Hangi spor dallarını biliyorsunuz?, Gösterdiğim resimlerdeki insanlar sence hangi sporu yapıyor? Sen hangi sporu yapmak istersin? (HANGİ?)” Sorularına Yönelik Görüşler

Çocuklara “Hangi spor dallarını biliyorsunuz?” sorusu yöneltildiğinde, sadece üç ve dört yaş çocuklarından cevap alınmış, daha büyük yaş grupları spor dallarını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar arasında futbol, basketbol, voleybol, Amerikan futbolu yer alırken, çocuklar bu spor dallarını televizyonda izlediklerini belirtmişlerdir. Dört yaş grubundaki K8 bu soruya “Ben spor dalı bilmiyorum. Ama yaprak dallarını, kuş dallarını biliyorum” cevabını vermiştir.

Tablo 5. Çocukların spor dalları ve “Hangi sporu yapmak istersin?” Sorusuna ilişkin görüşleri

Spor dalları	N	Hangi sporu yapmak istersin?	N
Basketbol	15	Futbol	7
Kayak	13	Kayak	5
Futbol	12	Jimnastik	3
Atletizm	12	Dalgıçlık	2
Voleybol	9	Bale	2
Yüzme	8	Buz Pateni	2
Bale	6	Basketbol	1
		Voleybol	1
		Dağcı	1

Çocukların kendilerine gösterilen resimli kartlardaki spor dalını tanımlamaları istendiğinde, çocukların çoğunluğunun basketbol cevabını verdikleri görülmektedir. Kayak sporunun da ilk sıralarda yer almasında, çocukların yaşadığı ilde bir kayak merkezinin olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Resimli kartlarda her iki cinsiyette sporcuların yer almasına ve çocukların daha kolay tanımlayabileceği spor dallarına ilişkin resimler seçilmesine rağmen, çocuklar bu konuda yeterince başarılı olamamışlardır.

Son olarak çocuklara “Sen hangi sporu yapmak isterdin?” Sorusu yöneltildiğinde; cevaplar arasında “atletizm (koşu)” cevabı hiç yer almazken, “futbol” ve “kayak” ilk sıralarda yer almıştır. Cevaplar cinsiyetler açısından ele alındığında kız çocukların daha çok “jimnastik, bale ve buz pateni” cevabını verdikleri, erkek çocukların ise futbol gibi daha hareketli spor dallarını tercih ettikleri görülmüştür. Cevaplarda yaşlar açısından belirgin bir tercihin olmadığı belirlenmiştir.

Özellikle erken yaşlarda çocukların zihinsel ve duygusal gelişimlerinin yoğun olduğu, bu yoğunluk içerisinde sportif etkinliklerin çocuğa oyun olarak sunulması ve alışkanlık haline getirilmesi, çocuğun her yönden gelişiminin desteklenmesi açısından önemlidir. Çocukların spor yapmalarında, alışkanlık haline getirmelerinde ve spor tercihlerinde pek çok faktörün etkili olduğu bilinen bir gerçektir. Ebeveyn eğitimi, gelir durumu, ebeveynlerin spor yapma

durumları, spor yapılan mekan, beslenme alışkanlıkları (obezite) ve kitle iletişim araçları bu faktörlere örnek olarak gösterilebilir (Yücel ve ark., 2015). Ayrıca ailelerin çocuklarının spor yapmaları konusunda olumlu düşüncelere ve maddi güce sahip olmaları, en önemli faktörler arasında yer almaktadır (Ünal ve ark., 2012).

Aslan'ın (2002) ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin spora yönelmelerinde ailenin, beden eğitimi öğretmenin ve çevrenin etkilerine ilişkin yaptığı çalışmada çocukları spora yönlendiren etkenler %13 aile, %9,8 mahalledeki arkadaş grubu, %6,4 yerleşim yerindeki tesis ve kulüpler ve okuldaki tesis ve malzeme, %5,9 sporcuların magazin dünyasına imrenmek, %5,8 ünlü olmak ve tanınma isteği, %7,1 beden eğitimi öğretmeni olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Akt. Şirinkan ve ark., 2008).

Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönem çocuklarının spora ilişkin görüşlerini ve beklentilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırma sonucunda; çocukların ilk sırada sporu sağlıklı olmak ve top oynamak şeklinde tanımladıkları, profesyonel sporculardan hiçbirini tanımadıkları, sporun daha çok büyükler ve erkekler tarafından yapıldığını düşündükleri, sporun daha çok güçlenmek, dinlenmek ve büyümek için yapıldığı düşüncesinde oldukları, çocukların spor nasıl yapılacağı konusunda çevrelerinden edindikleri deneyimleri yansıttıkları, çocukların bildikleri spor dallarında ilk sıraları basketbol, kayak ve futbolun yer aldığı, yine çocukların yapmak istedikleri spor tercihlerinde futbol ve kayağın ilk sıraları aldığı, bu tercihlerinde cinsiyet faktörünün etkili olduğu belirlenmiştir.

Spor, doğumla birlikte erken yaşlardan itibaren çocuğun hayatına girmekte ve çocukların eğitilip geliştirilmesinde en uygun ve önemli eğitim yöntemi olarak kabul edilmektedir. Çocuklar ilk sosyal becerilerini, ilişkide buldukları anne baba ve yakın çevresinden edindiği için, çocukların yaşamında düzenli, sürekli ve bilimsel olarak yer alacak sportif etkinlikler konusunda tüm yetişkinlerin gerekli sorumluluğu ve özeni göstermesi gerekmektedir. Bu çerçevede ev ve okul ortamında, kısacası çocuğu tüm sosyal yaşamında ve eğitim ortamında spora geniş ve etkin olarak yer verilmelidir. Spora ve özellikle çocuğa yapılan yatırımın, toplumun geleceğine yapılacak önemli bir katkı olduğu unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Amman, M.T. (2000). Spor Sosyolojisi. Ed: H.C. İkizler, Sporda Sosyal Bilimler, İstanbul: Alfa Basım.
- Anells, M. (2006). Triangulation of Qualitative Approaches: Hermeneutical Phenomenology and Grounded Theory. *Journal of Advanced Nursing*, 56(1): 55-61.
- Ayan, V., Mülazımoğlu, O. (2010). Sporda Yetenek Seçimi ve Spora Yönlendirmede 8-10 Yaş Grubu Kız Çocuklarının Fiziksel Özelliklerinin Ve Bazı Performans Profillerinin İncelenmesi (Ankara Örneği). *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (3): 152-159.
- Bluechhardt, M.H. and Shephard, R.I., (1995). "Using an Extracurriculum Physical Activity Program to Enhance Social Skills", *Journal of Learning Disabilities*, 28(3): 160-169.
- Bulgu, N. (1995). Spor Haberlerinin Bir Popüler Kültür Ürünü Olarak Gazeteden Tüketimi 12-14 Yaş Grubu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3): 38-47.
- Coakley (1993). "Social Dimensions of Intensive Training and Participation in Youth Sports, Intensive Participation in Children's Sports", Cahill, B. R. and Pearl, A. J., Human Kinetics Publishers,
- Çamlıyer, H. (1997). Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun. İzmir: Can Ofset Yayıncılık.
- Çelik, A., ve Şahin, M. (2013). Spor ve Çocuk Gelişimi. *International Journal of Social Science*. 6 (1): 467-478.
- Çevik, O., Kabasakal, K., (2013). Spor Etkinliklerinin, Engelli Bireylerin Toplumsal Uyumuna ve Sporla Sosyalleşmelerine Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, ISSN: 1307-1149, 3 (2): 74-83, www.nobel.gen.tr
- Dinç, F.,D., Uluöz, E., Sevimli, D. (2011). Ailelerin Çocuklarını Spor ve Fiziksel Aktiviteye Yönlendirmelerine İlişkin Görüşleri, ISSN:1306-3111, 6(2): 93-102
- Erdemli, A. (1991). Türk-Alman Kültür Diyalogunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, Meva Matbaacılık ve Yayıncılık, s.50, İstanbul.
- Erdemli, A.(1991). Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Dergisi, 2,4.
- Ergun, N., (2003) Bedensel Engelli Çocuk ve Spor. *Çoluk Çocuk Dergisi*. 5: 26: 50.
- Fichter, J. (1994). Sosyoloji Nedir?, (Çev.N.Çelebi). Atilla Kitabevi, Ankara.
- Filiz, K. (2002). Sporun Tanımlanması ve Kapsamının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (2): 203-211.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Mart, 16 (1): 315-324.
- Kaplan, Y. ve Çetinkaya, G. (2014). Spor Yoluyla Toplumsallaşma-Yeniden Toplumsallaşma Süreci. *International Journal of Science Culture and Sport*. 2: 120-125.
- Keskin, V. (2006). Çocuklarını Spora Yönlendiren Anne ve Babaların Beklentileri, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Korkmaz, N. H., Sadettin Erol, S. (2004) Farklı Eğitim Almış Öğretmenlerin Okul Öncesi Dönemde Yer Alan Beden Eğitimi ve Spor Aktivitelerini Uygulamalarına İlişkin Bir İnceleme (Bursa Örneği), Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6 (3)
- Korkmaz, N., H. (2007). Yaz Spor Okulları İle Çocukların Benlik Saygısı Arasındaki İlişki, Eğitim Fakültesi Dergisi XX (1): 49-65
- Kotan, Ç., Hergüner, G. Yaman, Ç (2009). İlköğretim Okullarında Okuyan Sporcu öğrencilerin Spor Yapmalarında Okul Ve Aile Faktörünün Etkisi (Sakarya İl Örneği), Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3 (1): 49-58.
- MEB (2000). İlköğretim Genel Müdürlüğü, İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Programı, MEB Basımevi, İstanbul.
- Muratlı, S. (2013). Çocuk ve Spor, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özyurt, S.(2000). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Şirinkan, A. (2002). Özel Öğretim Yöntemleri (I-II), Ders Notları, Erzurum.
- Şirinkan, A., Çalışkan, A., Gündoğdu, K., Şirinkan, S. Bay, E., Kürkçü, R. (2007) İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersleri Hakkındaki Görüşleri, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10 (1): 52-60.
- Taşçı, B. (2010). Sokağın Günümüz Koşullarında Çocuk Oyun Alanı Olarak Ele Alınması ve Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Taşmektepligil, M.Y. Yılmaz, ç. İmamoğlu, O. Ağaoğlu, Y. S. (2006). İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Ders Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi ve Bu Konudaki Yeni Yaklaşımların Değerlendirilmesi, Muğla 9. Spor Bilimleri Kongresi.
- Ünal, H., Ekici, S., Geri, S. (2012). Alt Sosyo-Ekonomik Yapıya Sahip Ailelerin Çocuklarına Spor Yaptırma Düşüncelerinin İncelenmesi (Muğla Örneği), Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi, ISSN: 1306-4371, 7 (1).
- Ünsal, B., Ramazanoğlu, F.(2013). Spor Medyasının Toplum Üzerindeki Sosyolojik Etkisi, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, ISSN: 2146-9199, Şubat, 2(1): 36-46.
- Yetim, A. (2005). Sosyoloji ve Spor. Ankara: Morpa Yayınları.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, S., M. (2009). Spor ve Fiziksel Etkinlik Hizmetleri: Geniş Bir Sınıflama. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (22): 1-10.
- Yücel, A.S., Kılıç, B., Korkmaz, M., Göral, K., (2015). Spor Yapan Çocukların Spor Tercihleri ve Bunu Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi, Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi, 14: 20-54.
- Yücel, M. (2004). Gelişim ve Öğrenmenin Spor Kültürünün Oluşmasına Etkisi, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 100-108.
- Ziyagil, M., A. Zorba, E, Bozatlı, S., İmamoğlu, O. (1999). 6-14 Yaş Grubu Çocuklarda Yaş, Cinsiyet ve Spor Yapma Alışkanlığının Sürat ve Anaerobik Güce Etkisi, BESBD, 3, 3.